

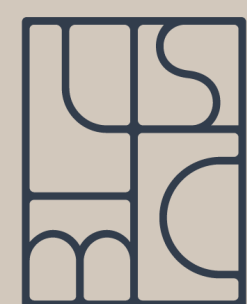
Lietuvos
socialinių
mokslų
centras

Aukštojo mokslo prieinamumo Lietuvoje institucinė analizė

Sociologijos institutas

Asta Dilytė-Kotenko
Lietuvos socialinių mokslų centro doktorantė
2021-10-22

TYRIMO AKTUALUMAS

- Vienas iš veiksmų, lemiančių švietimo sistemos rezultatus – švietimo sistemos institucinės taisyklės, skatinančios ir ribojančios aukštojo mokslo prieinamumą.
- Yra tyrimų, analizuojančių švietimo rezultatus (kiekybinius duomenis), tačiau mažai tyrimų, kurie analizuoja institucines sąlygas švietimo sistemoje arba jie susitelkia tik į tam tikras asmenų grupes (pvz., asmenis su negalia).
- Žinoma, kad skirtingoms asmenų grupėms aukštasis išsilavinimas prieinamas ne vienodai, tačiau trūksta informacijos apie tai, kokios yra formalios sąlygos skirtingoms asmenų grupėms pasiekti aukštąjį išsilavinimą.

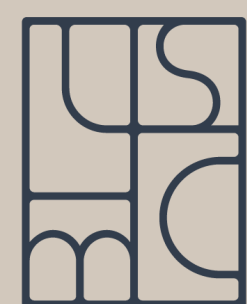

Tyrimo problema – kokia yra Lietuvos švietimo sistemos institucinė sąranga?

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos švietimo sistemos institucinės sąrangos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Identifikuoti ir atrinkti teisės aktus, reglamentuojančius reikalavimus pereiti iš vieno švietimo lygmens į kitą Lietuvoje;
2. Išanalizuoti surinktą duomenų masyvą siekiant nustatyti, kokiais keliais galima įstoti į universitetines ir kolegines bakalauro studijas Lietuvoje, kokie yra instituciniai apribojimai ar lengvatos ir kokioms asmenų grupėms įstoti į universitetines ar kolegines bakalauro studijas;
3. Apibendrinti analizės rezultatus.

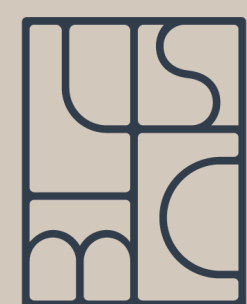

TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo duomenų šaltinis: Lietuvos Respublikos teisės aktų registre atrinti oficialūs Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys bendrojo ugdymo, priėmimo į studijas, paramos studentams formalias taisykles.

Tyrimo duomenų rinkimo metodai – tikslinė dokumentų atranka.

Tyrimo duomenų analizės metodai – dokumentų turinio analizė ašinio kodavimo principu.

DUOMENŲ ANALIZĖS EIGA

- 1. Atrinktas duomenų masyvas apie Lietuvos švietimo sistemą;**
- 2. Duomenų masyvas analizuotas remiantis Elenor Ostrom institucinės analizės modeliu.** E.Ostrom teigia, kad veikėjų veiksmų rezultata (t. y. pasirinkimą siekti ar nesiekti aukštojo išsilavinimo) lemia kelių tipų **institucinės taisyklės: veikėjų, pozicijų, galimų veiksmų, ribų, informacijos, kaštų ir naudos ir galimų rezultatų;**
3. Pagal minėtas institucines taisykles analizuotas surinktas duomenų masyvas. Duomenys analizuoti kokybinei teksto turinio analizei skirta programa *Maxqda*;
4. Išskirtos temos (kodai) aktualūs tyrimo tikslui, apibendrinti ir interpretuoti duomenys.

VEIKĖJAI

Individualūs

- Mokiniai / vaikai
- Tėvai (globėjai, rūpintojai)
- Asmenys pedagogai / mokytojai
- Švietimo pagalbos specialistai

Kolektyviniai

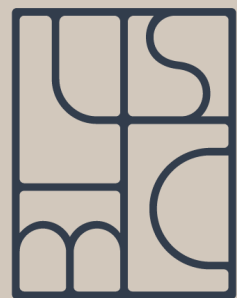
- Savivaldybė
- Valstybė
- Organizacijos (asociacijos)
- Socialiniai partneriai
- Studentų savivalda

Institucijos

- Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė
- Pedagoginė psichologinė tarnyba
- Seimas
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

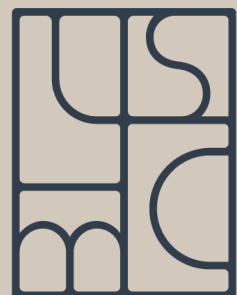
Švietimo įstaigos

- Bendrojo ugdymo mokyklos
- Profesinio mokymo įstaigos
- Aukštosios mokyklos
- Švietimo pagalbos įstaigos
- Neformaliojo švietimo mokyklos
- Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos

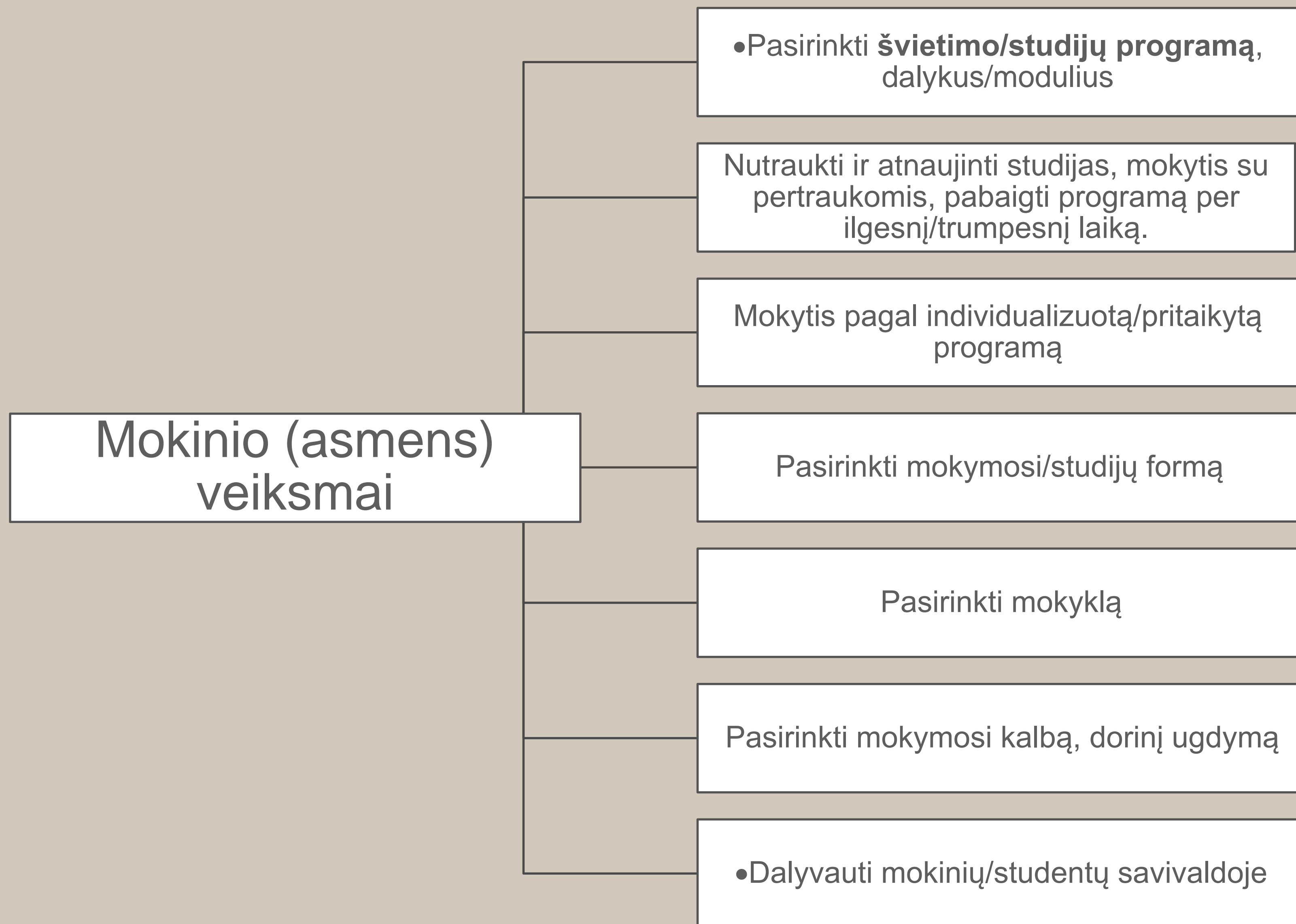

POZICIJOS

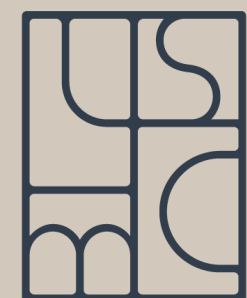
GALIMI VEIKSMSAI

Ribos labiausiai susiję su:

- Vertinimu (pvz. brandos egzaminai)
- Priėmimo mokytis sąlygomis
- Esamomis išimtimis
- Specialiaisiais ugdymosi poreikiais
- Vieta
- Mokymosi rezultatais
- Amžiumi
- Laiku

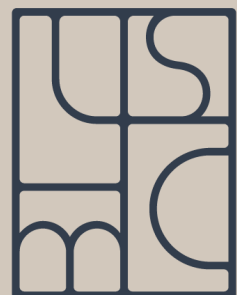
KAŠTAI IR NAUDA

Kaštai

- Privalomas mokymasis
- Studijų kaina
- Mokymo lėšos
- Pasiekimų vertinimas
- Specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas
- Specifinių gebėjimų, motyvacijos įvertinimas

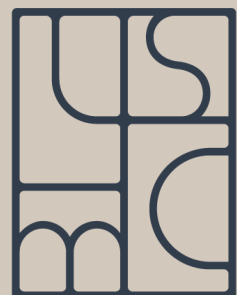
Nauda

- Švietimo pagalba
- Ugdymo priemonės
- Visuotinis švietimas
- Pritaikyta aplinka, programos
- Mokinių skirtumų pripažinimas
- Materialinė parama
- Sveikatos priežiūra
- Atleidimas nuo pasiekimų patikrinimo

INFORMACIJA

REZULTATAI

Privalomas švietimas iki 16
m. (pradinis ir pagrindinis
ugdymas)

Profesinis mokymasis (pabaigus 8
kl., 10 kl. ar 12 kl.)

Vidurinis ugdymas

Mokymasis pagal suaugusiųjų
vidurinio ugdymo programą

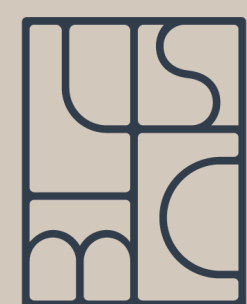
Mokymasis pagal specialiąsias,
socialinių įgūdžių ugdymo,
valstybiniam išsilavinimo standartui
neatitinkančias programas

Mokymasis pagal produktyvaus
mokymo programą

Bakalauro studijos, trumposios
studijos

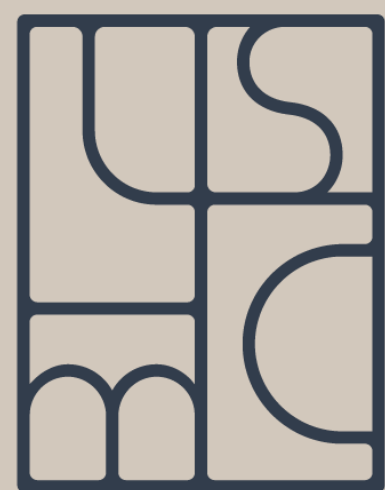
Profesinis mokymasis

Mokymasis pagal profesinio
mokymo programas kartu su
socialinių įgūdžių ugdymo programa

IŠVADOS

- Didelė skirtingų švietimo institucijų, ugdymo programų įvairovė rodo, kad nėra vieno kelio link aukštojo mokslo
- Kai kurie keliai riboja patekimą į aukštąjį mokslą (ugdymasis pagal specialiąsias programas bendrajame ugdyme)
- Daugiausiai sprendimų dėl formalių taisyklių priima ŠMSM ministras ir savivaldybės, taip pat daug sprendimų priima tėvai (pvz., mokyklos parinkimo)
- Patekimą į aukštąjį išsilavinimą riboja kaštai, susiję su privalomų egzaminų laikymu, minimalaus konkursinio balo atitikimu, kai kuriais atvejais – motyvacijos vertinimu, specialiųjų gebėjimų vertinimu, taip pat administraciniai kaštai dėl prašymų pildymo dėl paskolų, išmokų (jei norima gauti valstybės paramą pragyvenimui ar studijoms)
- Egzistuoja daug išimčių dėl asmenų specialiųjų ugdymosi poreikių, sveikatos būklės, kurios vėliau riboja perėjimą į aukštesnius švietimo lygmenis

Lietuvos
socialinių
mokslų
centras

Ačiū už
dėmesį!